

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 181/04-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. novembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Mazáka a Ľudmily Gajdošíkovej vo veci sťažnosti Roľníckeho družstva Tekovské Nemce, zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., so sídlom B., namietajúcej porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 194/91 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Roľníckeho družstva Tekovské Nemce na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 194/91 **b o l o p o r u š e n é .**

2. Okresnému súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 194/91 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. Roľníckemu družstvu Tekovské Nemce p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Banská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Banská Bystrica je p o v i n n ý uhradiť trovy konania Roľníckeho družstva Tekovské Nemce v sume 13 200 Sk (slovom trinásťtisíc'dvesto slovenských korún), ktoré je Okresný súd Banská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť jeho advokátke JUDr. E. Ľ., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. júla 2004 doručená s'ťažnosť Roľníckeho družstva Tekovské Nemce (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. E. Ľ., so sídlom B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 194/91.

Zo s'ťažnosti vyplýva, že predmetom konania vedeného pod sp. zn. 8 C 194/91, v ktorom s'ťažovateľ vystupuje ako žalovaný, je žaloba o vydanie veci. S'ťažovateľ urobil vo veci prvý procesný úkon už 16. októbra 1991, keď namietal nedostatok aktívnej procesnej legitímácie žalobkyne na vydanie nehnuteľnosti z dôvodu uvedeného v § 8 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 87/1991 Zb.“). Konanie trvá 13 rokov, pričom vo veci sa do dňa podania s'ťažnosti ústavnému súdu právoplatne nerozhodlo.

Podľa názoru s'ťažovateľa postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 194/91 došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pričom vec, ktorá je predmetom namietaného konania, s'ťažovateľ nehodnotí ako skutkovo a právne

zložitú, a uvádza, že svojím postupom neprispel k doterajšej dĺžke konania, len využíval procesné oprávnenia vyplývajúce pre neho z občianskoprávných predpisov.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v priebehu konania uplatnil sťažnosť podľa § 17 a nasl. zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti prijal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 194/91 porušené bolo.

2. Prikazuje okresnému súdu, aby v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

3. Sťažovateľovi priznáva finančné zadostučinenie 500.000 Sk, ktoré mu je Okresný súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.

4. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania v sume 13. 200 Sk, ktoré je Okresný súd Banská Bystrica povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne JUDr. E. L., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia.“

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 181/04-10 z 24. augusta 2004 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedníčku okresného súdu a právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti a predložila ústavnému súdu spis sp. zn. 8 C 194/91.

Podpredseda okresného súdu poverený zastupovaním predsedníčky okresného súdu ústavnému súdu oznámil, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Právna zástupkyňa sťažovateľa oznámila ústavnému súdu, že *„na ústnom pojednávaní*

ohľadne prerokovania našej sťažnosti sa nemienime zúčastniť, pokiaľ sa bude vychádzať len zo spisového materiálu, ktorý nám dáte na vedomie“.

Vo vyjadrení okresného súdu k sťažnosti je obsiahnutá chronológia doterajšieho priebehu namietaného súdneho konania a následne podpredseda okresného súdu uvádza:

„Spis sa vedie na tunajšom súde od roku 1991, avšak dĺžka celého konania je spôsobená skutkovou a právnou náročnosťou tohto sporu, ktoré nebolo možné rozhodnúť bez znaleckého dokazovania. Po rozhodnutí najvyššieho súdu a po 10 rokoch od vypracovania prvého znaleckého posudku Ing. H. žalovaný podaním zo dňa 20. 06. 2001 začal namietat' skutkové zistenie znalcom, ktoré slúžili ako podklad pre jeho znalecké dokazovanie a teda aj následne kontrolné znalecké dokazovanie. Konkrétne žalovaný žiadal zistiť skutočný objem všetkých prvkov dlhodobej životnosti. Správnosť jeho zistenia po vypracovaní znaleckého posudku Ing. H. žalovaný nenamietal. Z týchto dôvodov bolo potrebné nariadiť opätovné znalecké dokazovanie a opätovnú ohliadku na mieste samom. Súd dňa 24. 07. 2002 poveril týmto dokazovaním Ústav súdneho inžinierstva pri VŠ dopravy a spojov Žilina.

V tomto období zomrela žalobkyňa 1) a súd dňa 25.,11.2002 uznesením prerušil konania vo veci do doby, kým bude známy okruh závetných dedičov po nebohej žalobkyni E. G.

Pokiaľ sa týka aktuálneho stavu konania, súd vo veci na pojednávaní dňa 08. 10. 2004 vyhlásil rozsudok, ktorý sa t. č. opisuje.“.

Zo súdneho spisu sp. zn. 8C 194/91 zistil ústavný súd nasledovné:

1. Dňa 17. septembra 1991 bola okresnému súdu doručená žaloba E. G. a spol. (ďalej len „žalobkyňa“) proti sťažovateľovi o vydanie nehnuteľnosti.
2. Okresný súd po vykonaní prvých procesných úkonov vyzval sťažovateľa listom z 30. septembra 1991 a následne listom z 10. októbra 1991 o vyjadrenie k žalobe (vyjadrenie bolo súdu doručené 18. októbra 1991).
3. Po vykonaní ďalších procesných úkonov smerujúcich k zabezpečeniu dôkazných prostriedkov sa prvé pojednávanie vo veci konalo 20. novembra 1991 (vzhľadom na ospravedlnenú neúčast' sťažovateľa bolo odročené).

4. Na pojednávaní 13. decembra 1991 sa sťažovateľ opätovne nezúčastnil, a preto mu bola uložená poriadková pokuta vo výške 500 Sk.
5. Dňa 8. januára 1992 sa uskutočnilo vo veci ďalšie pojednávanie. Po vypočutí účastníkov konania súd odročil pojednávanie na neurčito a poskytol účastníkom konania lehotu na predloženie písomných dôkazov.
6. Uznesením z 5. marca 1992 okresný súd ustanovil znalca z odboru stavebníctvo.
7. Žalobkyňa podaniami doručenými okresnému súdu 23. marca 1992 vzniesla námietky proti osobe znalca, podala návrh na vylúčenie sudkyne a odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 5. marca 1992.
8. Dňa 25. marca 1992 bol spis pridelený sudkyňi JUDr. J.
9. Dňa 14. apríla 1992 bol spis zaslaný Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) za účelom rozhodnutia o odvolaní (krajský súd svojím rozhodnutím zmenil časť rozhodnutia okresného súdu týkajúcu sa zloženia preddavku na znalecký posudok a spis mu vrátil 3. júna 1992).
10. Dňa 26. augusta 1992 sa uskutočnilo ďalšie pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.
11. Dňa 29. septembra 1992 súd zrušil uznesením svoje uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania z 5. marca 1992 a ustanovil znalca z odboru stavebníctva Ing. M. H..
12. Dňa 23. októbra 1992 podala žalobkyňa odvolanie proti uzneseniu okresného súdu o ustanovení znalca.
13. Dňa 19. decembra 1992 podal znalec znalecký posudok.
14. Rozsudkom č. k. 8 C 194/91-122 z 18. januára 1992 okresný súd návrh žalobkyne zamietol.
15. Žalobkyňa podala proti rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 17 Co 597/93–165 z 24. júna 1993, ktorým rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (z odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že okresný súd bude musieť vo veci vykonať ďalšie dokazovanie). Krajský súd zrušil tiež uznesenia okresného súdu o pristúpení do konania L. N. ako vedľajšieho účastníka na strane žalobkyne a o zložení preddavku na trovy spojené so znaleckým dokazovaním.

16. Okresný súd uznesením z 11. augusta 1993 rozhodol o priznaní znalečného.
17. Dňa 14. marca 1994 okresný súd nariadil termín pojednávania na 6. apríl 1994, ktoré bolo odročené na 27. apríl 1994 (sťažovateľ sa ho nezúčastnil).
18. Dňa 27. apríla 1994 vykonal okresný súd za účasti účastníkov konania ohliadku nehnuteľnosti.
19. Prípismi z 8. júna 1994 okresný súd požiadal viaceré dotknuté inštitúcie o poskytnutie vyjadrení (prípismi zo 7. septembra 1994, z 23. januára 1995 a z 22. februára 1995 urgoval ich predloženie).
20. Dňa 9. marca 1995 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok č. k. 8 C 194/91-225, ktorým návrh žalobkyne zamietol. Okresný súd zároveň uznesením nepripustil, aby L. N. vstúpil do konania ako vedľajší účastník na strane žalobkyne.
21. Dňa 9. júna 1995 podala žalobkyňa odvolanie proti rozsudku (12. júna 1995 podal odvolanie proti uzneseniu okresného súdu aj L. N.).
22. Spis bol zaslaný krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní 22. júna 1995.
23. Krajský súd uznesením č. k. 17 Co 2729/95 z 27. augusta 1997 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (z odôvodnenia vyplýva, že okresný súd vzhľadom na rozpory v posudku Ing. H. a posudku Ing. B., ktorý predložila žalobkyňa, bude povinný nariadiť ďalšie znalecké dokazovanie).
24. Spis bol okresnému súdu doručený 4. septembra 1997.
25. Dňa 22. apríla 1998 okresný súd nariadil uznesením kontrolné znalecké dokazovanie znalcom z odboru stavebníctva Ing. D. (sťažovateľ sa proti uzneseniu odvolal).
26. Dňa 5. novembra 1998 okresný súd urgoval u znalca predloženie znaleckého posudku.
27. Dňa 17. decembra 1998 sa uskutočnila ohliadka nehnuteľnosti.
28. Dňa 28. decembra 1998 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok.
29. Dňa 11. februára 1999 okresný súd požiadal sťažovateľa o vyjadrenie k posudku (sťažovateľ vo svojom vyjadrení doručenom 26. februára 1999 vyjadril výhrady proti znaleckému posudku).

30. Dňa 20. augusta 1999 okresný súd nariadil pojednávanie na 22. september 1999, na ktorom vyhlásil rozsudok č. k. 8 C 194/91-301, ktorým uložil sťažovateľovi vydať žalobkyni nehnuteľnosť.
31. Sťažovateľ podal proti rozsudku odvolanie 13. decembra 1999.
32. Dňa 3. januára 2000 bol spis zaslaný krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní.
33. Krajský súd rozsudkom č. k. 12 Co 10/00-337 z 25. septembra 2000 rozsudok okresného súdu v časti ukladajúcej povinnosť sťažovateľa vydať nehnuteľnosť potvrdil a v časti týkajúcej sa trov konania a úhrady súdnych poplatkov zmenil (5. decembra 2000 okresný súd vyznačil právoplatnosť rozsudku a spis uložil do archívu).
34. Dňa 21. decembra 2000 podal sťažovateľ dovolanie [spis bol doručený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 9. februára 2001].
35. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 16/01 z 27. februára 2001 zrušil rozsudok krajského súdu z 25. septembra 2000 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.
36. Rozsudok najvyššieho súdu bol doručený okresnému súdu 26. marca 2001, ktorý ho doručoval účastníkom konania.
37. Dňa 6. júna 2001 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na neurčito, s tým, že nový termín bude určený po doručení doplňujúceho znaleckého posudku Ing. H.
38. Okresný súd 9. augusta 2001 urgoval u znalca vypracovanie znaleckého posudku (znalec ho doručil súdu 29. septembra 2001).
39. Po doručovaní znaleckého posudku účastníkom konania sa uskutočnilo pojednávanie 27. februára 2002, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania Ústavom súdneho inžinierstva v Žiline.
40. Okresný súd po tom, ako po urgenciách nadobudol podklady pre vykonanie znaleckého dokazovania, uznesením z 24. júla 2002 nariadil znalecké dokazovanie.
41. Spis bol zaslaný znalcovi 5. septembra 2002.
42. Znalec požiadal listom z 19. novembra 2002 o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku.

43. Dňa 25. novembra 2002 okresný súd uznesením prerušil konanie vo veci, pretože žalobkyňa zomrela.
44. Dňa 17. apríla 2003 vydal notár osvedčenie o dedičstve po žalobkyni dedičkám JUDr. H. B. a E. T. (ďalej len „žalobkyne“), ktoré okresný súd listom z 11. júna 2003 vyzval, aby sa vyjadrili, či chcú pokračovať v konaní.
45. Dňa 10. júla 2003 okresný súd oznámil znalcovi výsledok dedičského konania.
46. Dňa 28. októbra 2003 sa uskutočnila ohliadka nehnuteľnosti.
47. Dňa 4. marca 2003 okresný súd zisťoval u znalca štádium vypracovania znaleckého posudku.
48. Znalec doručil znalecký posudok súdu 13. apríla 2003, ktorý okresný súd nasledujúci deň doručoval účastníkom konania.
49. Dňa 24. mája 2004 dal okresný súd pokyn na pripojenie dedičského spisu a zaslal vyjadrenie žalobkyň na vyjadrenie sťažovateľovi.
50. Dňa 30. júna 2004 okresný súd nariadil pojednávanie na 22. september 2004, ktoré zrušil a určil nový termín pojednávania na 6. október 2004, ktoré odročil na 8. október 2004 za účelom vyhlásenia rozsudku.
51. Dňa 8. októbra 2004 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol.

Po doručení vyjadrenia podpredsedu okresného súdu ústavný súd opätovne vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby sa jednoznačne vyjadrila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a zaslal jej na vedomie vyjadrenie podpredsedu okresného súdu. Právna zástupkyňa sťažovateľa sa vyjadrila, že netrvá na ústnom pojednávaní. Zároveň zaujala stanovisko k vyjadreniu podpredsedu okresného súdu. V stanovisku právnej zástupkyne sťažovateľa sa okrem iného uvádza:

«So záverom, že sme sa až po 10 rokoch začali domáhať skutočnej zmeny v prvkoch dlhodobej životnosti stavby, nesúhlasím. Sťažovateľ prvým procesným úkonom – vyjadrením k žalobe ešte v roku 1991 – namietal prekážku pre vydanie veci, vyplývajúcu z ust. § 8 reštitučného zákona, a to že pre zásadnú prestavbu, stratila svoj pôvodný stavebnotechnický charakter. Hoci sme túto námietku uplatňovali na každom pojednávaní, či v každom procesnom úkone, súd pri jej zisťovaní nebol dôsledný a teraz tento nedostatok „zvaľuje“ na nás. To, že naša obrana obstála, svedčí výsledok sporu, ku ktorému okresný súd dospel

po vyše 13 rokoch, hoci tak mal urobiť ihneď, ako vypočul účastníkov, prehliadol nehnuteľnosť a zadal erudovanú úlohu znalcovi z príslušného stavebného odvetvia (aj tu sa totiž viackrát okresný súd pomýlil, počnúc od kvalifikácie znalcov, cez zadávanie otázok, až po riadne zisťovanie skutkového stavu veci, ktoré je len vecou súdu).

Podľa nášho názoru nešlo ani o skutkovo či právne náročnú vec; predmetom sporu bol výklad jednoduchej normy, a to ust. § 8 zákona č. 87/1991 Zb.

Ani záver dedičského konania nebol tou skutočnosťou, ktorá odôvodňovala tak dlhé civilné konanie o vydanie veci.»

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri

základné kritériá, ktorými sú: 1. právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2. správanie účastníka konania a 3. postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

1. Pri posudzovaní podľa prvého kritéria ústavný súd zistil, že predmetom namietaného konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 194/91 je žaloba o vydanie veci uplatnená na základe zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciach. Na základe predloženej dokumentácie ústavný súd hodnotil vec zo skutkového hľadiska ako zložitú vzhľadom na skutočnosť, že pre spoľahlivé zistenie skutkového stavu bolo potrebné vykonať pomerne rozsiahle dokazovanie vrátane vypracovania znaleckého posudku a následne aj kontrolného znaleckého posudku. Zvýšené nároky na dokazovanie vyplynuli aj z dvoch uznesení odvolacieho súdu, ktorými krajský súd zrušil predchádzajúce meritórne rozhodnutia okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (pozri nižšie).

Na druhej strane sa ústavný súd nestotožnil s vyjadrením podpredsedu okresného súdu, že aj z právneho hľadiska ide o právne náročný spor, vzhľadom na to, že rozhodovanie sporov na základe zákona č. 87/1991 Zb. tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy prvostupňových súdov, pričom judikatúra je v tejto oblasti už dostatočne stabilizovaná. Ústavný súd v tejto súvislosti navyše poukázal aj na opodstatnenosť tvrdenia právnej zástupkyne sťažovateľa, že v danom prípade sa právna podstata sporu sústreďovala na interpretáciu § 8 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb.

Na uvedenom základe ústavný súd konštatoval, že nároky na zisťovanie skutkového stavu v namietanom konaní značne ovplyvnili jeho celkovú dĺžku, ale zároveň poukázal na to, že okresný súd by mohli zbaviť zodpovednosti za pretrvávanie právnej neistoty sťažovateľa len vtedy, ak by sa priebežne a pritom efektívne a v primeranom čase s faktickou zložitou veci vysporiadal.

2. Pri posudzovaní podľa druhého kritéria ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľa ako účastníka konania na základe analýzy súdneho spisu sp. zn. 8 C 194/91. Ústavný súd zistil, že až na neúčast' na pojednávaní 13. decembra 1991, za ktorú súd

sťažovateľovi uložil poriadkovú pokutu, a na neúčast' na pojednávaní 27. apríla 1994 možno správanie sťažovateľa ako účastníka konania hodnotiť ako aktívne a súčinnosťné, a preto mu nemožno pripísať podiel na zbytočných priet'ahoch v konaní. V tejto súvislosti ústavný súd zároveň v súlade so svojou konštantnou judikatúrou (napr. II. ÚS 41/97, II. ÚS 52/99) konštatoval, že uplatnenie práva podať opravný prostriedok (odvolanie proti rozsudku okresného súdu, dovolanie) a uplatnenie iných procesných práv tak zo strany sťažovateľa, ako aj ostatných účastníkov konania v doterajšom priebehu konania nezakladá zodpovednosť sťažovateľa za zbytočné priet'ahy v konaní, ale v takomto prípade zodpovednosť nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci.

3. Napokon ústavný súd v rámci tretieho kritéria posudzoval postup okresného súdu v doterajšom priebehu konania. Zo súdneho spisu sp. zn. 8 C 194/91 vyplýva, že v doterajšom priebehu konania sa uskutočnilo celkom deväť pojednávaní a okresný súd vo veci štyrikrát meritórne rozhodol (z toho trikrát v prospech sťažovateľa), pričom dvakrát bol rozsudok okresného súdu zrušený odvolacím súdom a raz na základe dovolania sťažovateľa bolo zrušené potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu najvyšším súdom a vec bola vrátená na ďalšie konanie okresnému súdu. Zo spisu vyplýva, že v dôsledku uplatnenia opravných prostriedkov účastníkmi konania okresný súd nemohol vo veci konať cca štyri roky, keďže v tomto období sa spis nachádzal na odvolacom, resp. dovolacom súde. Ústavný súd vzal do úvahy aj skutočnosť, že po smrti žalobkyne musel okresný súd 25. novembra 2002 konanie prerušiť a počkať na výsledok dedičského konania, čo objektívne predĺžilo celkovú dobu konania o cca šesť mesiacov.

Z uvedeného, ako ani zo súdneho spisu nevyplýva, že by bol okresný súd v doterajšom priebehu konania v určitej jeho fáze v neprímerane dlhom čase nečinný.

Ústavný súd sa v ďalšom poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou súdu, ale aj takým konaním, ktoré nevedie k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníkov súdneho konania (*mutatis mutandis* II. ÚS 33/99, II. ÚS 64/99), resp. neefektívnou činnosťou súdu

(II. ÚS 3/00), zaoberal zisťovaním, či k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nedošlo v dôsledku neefektívnej činnosti okresného súdu.

Pri hodnotení efektivity činnosti okresného súdu ústavný súd posudzoval najmä odôvodnenia zrušujúcich uznesení odvolacieho súdu č. k. 17 Co 597/93-165 z 24. júna 1993 a sp. zn. 17 Co 2729/95 z 27. augusta 1997, z ktorých možno vyvodit' záver, že okresný súd rozhodol v oboch prípadoch predčasne na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, resp. neodstránenia rozporov medzi predloženými dôkazmi, čo v konečnom dôsledku malo negatívny vplyv na celkovú dĺžku konania. Podľa názoru ústavného súdu aj vydanie meritórných rozhodnutí súdu na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu a neodstránenia rozporov medzi predloženými dôkazmi, ktoré objektívne vyvolá uplatnenie opravných prostriedkov zo strany účastníkov konania, možno hodnotiť ako neefektívnu činnosť súdu, ktorá spôsobí zbytočné priet'ahy v konaní.

Vzhľadom práve na túto skutočnosť ústavný súd na základe komplexného zhodnotenia postupu okresného súdu v namietanom konaní, zohľadňujúc okolnosti objektívne vplývajúce na doterajšiu dĺžku konania, dospel k záveru, že miera neefektívnej činnosti okresného súdu v doterajšom priebehu konania vedeného pod sp. zn. 8 C 194/91 prevážila nad týmito objektívnymi skutočnosťami a s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania (13 rokov) dosiahla intenzitu, ktorá viedla k rozhodnutiu ústavného súdu o tom, že okresný súd porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 194/91 v ďalšom období konal bez zbytočných prieťahov.

V nadväznosti na rozhodnutie o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa ústavný súd zaoberal aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia podľa § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 8 C 194/91 konal bez zbytočných prieťahov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľa priznať mu primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadost'učinenie 500 000 Sk. Vzhľadom na okolnosti prípadu, doterajšiu dĺžku konania, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 50 000 Sk zodpovedá primeranému finančnému zadost'učineniu sťažovateľa za ujmu, ktorú utrpel. Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. E. L. v konaní pred ústavným súdom, ktorá ich vyčíslila v sume 13 200 Sk (slovom trinásťtisícdivesto slovenských korún). Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v požadovanej sume v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti

Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2004

